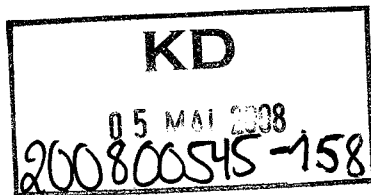

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref:
200800545-/KOE

Vår ref:
KS/2007/855

Oslo, 30. april 2008

HØRINGSUTTALELSE FRA NORGES MUSIKKHØGSKOLE OM STJERNØUTVALGETS INNSTILLING NOU 2008: 3 SETT UNDER ETT

Høringsuttalelsen fra Norges musikkhøgskole (NMH) er redigert i samsvar med kapittelinnvidlingen i innstillingen. Vi vil likevel gi noen innledende kommentarer til innstillingens hovedforslag om framtidig institusjonsstruktur og Norges musikkhøgskoles situasjon som vitenskapelig og kunstfaglig høyskole i en internasjonal kontekst.

Innledende kommentarer

Stjernø-utvalget redegjør overbevisende for noen viktige problemstillinger for høyere utdanning i Norge. Utvalget fortjener ros for den innledende drøftingen av dannende og fagkritiske aspekter, og for gjennomgangen av uheldige effekter av finansieringssystemet og resultatene etter Mjøs-utvalgets innstilling. Flere av forslagene vil kunne bidra til å bringe norsk høyere utdanning videre i utviklingen. Det er likevel en grunnleggende svakhet at utvalget så ensidig fokuserer på enkelte deler av utdanningssektoren, både i analyse og statistisk materiale. Utvalget finner et fellestrekk ved institusjoner og studiesteder som har problemer med studentsøkning, studiepoengproduksjon og forskningsinnsats, nemlig at dette dreier seg om små institusjoner/studiesteder. Ut fra dette finner utvalget å legge til grunn at små institusjoner/studiesteder i seg selv er et problem. Utvalget drar også den feilaktige slutning at liten institusjon betyr lite fagmiljø. At flere av landets minste institusjoner representerer landets største fagmiljøer og er blant de mest vellykkede, både når det gjelder studentsøkning, studiepoengproduksjon, FoU-innsats og internasjonal konkurransevne, blir ikke kommentert, og statistisk materiale fra disse institusjonene er utelatt fra grunnlagsmaterialet utvalget bygger på. Utvalget har heller ikke gjort noen drøfting av hvilke faktorer som er viktige for høy kvalitet i utdanning og FoU, bortsett fra å påstå at institusjonsstørrelse er en avgjørende faktor.

Etter NMHs vurdering er tiltak som foreskrives i kapittel 6 om institusjonsstruktur, ikke godt fundert, verken for NMH eller for andre velfungerende deler av utdanningssystemet. Dette omtales nærmere i kommentarene til kapittel 6.

Norges musikkhøgskole
Postboks 5190 Majorstua
0302 Oslo

Tel: +47 23 36 70 00
Faks: +47 23 36 70 01
mh@nmh.no
www.nmh.no

Besøksadresse
Slemdalsveien 11

Saksbehandler
Studiesjef Kjetil Solvik
Kjetil.Solvik@nmh.no
Direkte tel. 23 36 70 33

Utvalgets forslag fra kapittel 8 og utover kan NMH i stor grad gi sin tilslutning til. Også disse kapitler er nærmere omtalt nedenfor.

Norges musikkhøgskole

Norges musikkhøgskole er den største musikkutdanningsinstitusjonen i landet, og leverer resultater i form av ferdig utdannede kandidater som hevder seg godt i sterk internasjonal konkurranse. Selv med et beskjedent studenttall, representerer NMH landets desidert største fagmiljø i musikk, og er faktisk også et av de største enkeltfagmiljøer i hele universitets- og høyskolesektoren.

NMH driver både undervisning og FoU-arbeid med høy kvalitet i internasjonal målestokk, og har en effektiv drift både økonomisk og administrativt. NMH har vist vilje og evne til endring, og har tilpasset seg nye forventninger og krav fra samfunnet. NMH er stadig i utvikling, ikke minst mht. internasjonalisering.

NMH har et omfattende internasjonalt nettverk, med samarbeidspartnere i Europa, USA, Afrika og Midt-Østen. Både i Europa og USA er dette musikkutdanningsinstitusjoner i det internasjonale toppsjikt. Til tross for at NMH er en av landets minste utdanningsinstitusjoner, er NMH den norske institusjon som årlig har flest utvekslinger av faglig tilsatte innenfor de europeiske utvekslingsprogrammene (i absolutte tall). NMH er vel anerkjent innenfor det europeiske musikkutdanningsnettverket gjennom AEC (Association Européenne des Conservatoires, Academies de Musique et Musikhochschulen) med 250 medlemsinstitusjoner. NMH har vært representert i flere større utviklingsprosjekter i regi av AEC og er representert i organisasjonens styre. NMH leder også det nordiske konservatoriesamarbeidet i organisasjonen Association for Nordic Music Academies (ANMA). NMH har opparbeidet seg en posisjon som en musikkutdanningsinstitusjon i det internasjonale toppsjiktet, både når det gjelder utdannings- og FoU-virksomheten, og har på flere områder vært en foregangsinstusjon i europeisk musikkutdanning.

I nasjonal sammenheng har NMH tett faglig samarbeid med mange utdanningsinstitusjoner, på tvers av institusjonstyper. Det gjelder i første rekke de fem musikkonservatoriene som inngår i større utdanningsinstitusjoner, den private musikkutdanningsinstitusjonen Barratt Due musikkinstitut, Universitetet i Oslo, Kunsthøgskolen i Oslo og Kunsthøgskolen i Bergen. Det er også samarbeid på lederplan med de øvrige vitenskapelige høyskolene.

NMH har en godt fungerende administrasjon, til tross for at antall administrative årsverk pr faglige årsverk er det desidert laveste, sammenliknet med de andre norske utdanningsinstitusjonene. NMH fikk, som en av de første institusjoner, godkjent sitt kvalitetssikringssystem av NOKUT allerede i 2004, og ansatte ved NMH deltar som sakkyndige i vurderinger av andre institusjoner både nasjonalt og internasjonalt. NMH har også deltatt i et forsøksprosjekt i form av en EU-initiert kvalitetsakkreditering innen europeisk musikkutdanning og har fått gode tilbakemeldinger fra den sakkyndige komiteen. NMH er for øvrig godt representert i de administrative og ledelsesmessige samarbeidsfora i UHR-systemet.

NMH har som ambisjon å levere fremragende undervisning og fremragende forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid som kan hevde seg i en internasjonal sammenheng. Vi beklager at innstillingen fra utvalget har så lite fokus på hva som kreves for å oppnå dette.

Kap. 3 Høyere utdanning mellom danning, demokrati og økonomi

Kap. 4 Kontekster

Disse to innledende kapitlene beskriver sentrale nasjonale og internasjonale forhold som vil ha stor betydning for norsk høyere utdanning i tida framover, og gir et godt grunnlag for den videre utredningen. Det er likevel grunn til å peke på at kunst er utelatt, både i diskusjonen av danning og i beskrivelsen av FoU-utfordringer. Det er påfallende at mens kunst historisk sett har utgjort en viktig del av dannelsesbegrepet og mens kunstnerisk arbeid nå er godt integrert i det norske lovverket om høyere utdanning, så utelates kunstnerisk kompetanse og kompetanseutvikling helt fra en diskusjon om utfordringene for norsk høyere utdanning.

Innstillingen gir inntrykk av at det internasjonalt er en entydig tendens til sammenslåing til store institusjoner, og at forslagene fra utvalget av den grunn er nødvendige for at Norge skal kunne hevde seg i den internasjonale konkurransen. Selv om det har skjedd slike sammenslåinger i en del land, er tendensen ikke entydig, og det er mye som tyder på at denne utviklingen er i ferd med å snu til fordel for andre idealer. Universitetet i Twente i Nederland, ved dets *Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS)*, gjennomfører et større forskningsprosjekt finansiert av EU-kommisjonen gjennom *Socrates*-programmet, med sikte på å utvikle en typologi for høyere utdanningsinstitusjoner i Europa. Prosjektet ventes avsluttet i mai i år. I et grunnlagsdokument fra 2005¹ tegnes et bilde av at denne utviklingen mot store, ensartede universitetsinstitusjoner ikke lenger anses som hensiktsmessig. I dokumentet heter det bl.a.:

It is generally agreed that such diversity should be conserved and even expanded. The EC paper on the Role of Universities in the Europe of Knowledge (2003) states that: "European universities have for long modelled themselves along the lines of some major models, particularly the ideal model of the university envisaged nearly two centuries ago by Alexander von Humboldt, in his reform of the German university, which sets research at the heart of the university and indeed makes it the basis of teaching. Today the trend is away from these models and towards greater differentiation" (p. 5-6). In the most recent EC Communication on Higher Education (EC, 2005) the need for greater differentiation is stressed even more strongly as insufficient differentiation may be a bottleneck both for including a wider range of learners and for achieving world class excellence (p. 3-4).

In terms of governance arrangements and regulatory frameworks, diversity is as important as autonomy in order to achieve wider access and higher quality (p. 7). From various countries that are known to have a 'unified' system (e.g. the United Kingdom and Australia) it is indeed reported that a lack of differentiation between institutions leads to negative effects such as mission convergence and institutional isomorphism (Van Vught, 1996). These effects are often quoted as a justification for new reforms (Scott, 2004; Douglas, 2004; Moses, 2004). The result is a new search for effective forms of diversity, including a renewed focus on the teaching mission of higher education institutions; good examples include that which is expressed in the UK White Paper on Higher Education (DfES, 2004) and the Higher Education Review Process in Australia (DEST, 2004). And from the US, known for its strongly diversified system, a strong plea is heard for diversity with respect to the various dimensions and missions of higher education institutions (Douglas, 2004). This diversity should consequently be systematically accounted for in any comparison or typology of institutions (Lombardi, 2000; Shedd & Wellman, 2001).

¹ *Institutional Profiles – towards a typology of Higher education institutions in Europe*, University of Twente, Center for Higher Education Policy Studies (CHEPS), 29th August 2005

The growing international consensus regarding the relevance of diversity forms a solid basis for further policy development in the European Higher Education and Research Areas. But in order to make diversity useful it needs to be understood. In other words, European higher education is and needs to remain diverse in the face of sufficient compatibility and a certain level of coherence (EC, 2005). The logical next step for Europe with respect to transparency measures is the development of a typology of higher education institutions. Such a typology will allow individual higher education institutions to more effectively design their own missions and profiles, while at the same time offering the various stakeholders greater transparency about the characterising dimensions of these institutions.

Dette beskriver en helt annen grad av diversitet i det internasjonale utdanningssystemet enn den framstilling Stjernø-utvalget gir, og framholder også viktigheten av slik diversitet for å ivareta ulike oppgaver i utdanningssamfunnet. Det er påfallende at Stjernø-utvalget helt har unnlatt å redegjøre for slike utviklingstrekk. Norges musikkhøgskole mener at dette mangfoldet er viktig å videreføre innen norsk høyere utdanning.

Kap. 5 Utviklingstrekk og utfordringer i norsk høyere utdanning

I beskrivelsen av utviklingstrekk og utfordringer i norsk høyere utdanning peker utvalget på flere viktige forhold, særlig knyttet til

- problemstillinger vedrørende den geografisk spredte institusjonsstrukturen, kombinert med søkerens preferanser for å studere i urbane strøk
- negative effekter av insentivordningen for opprykk i institusjonshierarkiet som ble innført etter Mjøsutvalget
- mangelen på nasjonal styring

NMH er i det alt vesentlige enig i situasjonsbeskrivelsen av disse forholdene og deler utvalgets bekymring.

Det som imidlertid er et grunnleggende problem, både i dette kapitlet og i innstillingen for øvrig, er at utvalget ser helt bort fra de vitenskapelige høyskolene og kunsthøyskolene, og deres posisjon i det nasjonale og internasjonale utdanningssamfunnet. Data fra disse institusjonene er også utelatt fra for eksempel vedlegg 4 om særlige problemstillinger knyttet til små studiesteder. Dette fører til at mye problematikk som trolig i større grad har sammenheng med en geografisk sentrum/periferi-dimensjon, i stedet blir tillagt en institusjonsstørrelses-dimensjon.

Kap. 6 Institusjonsstruktur

Kapitlet om institusjonsstruktur er innstillingens hovedkapittel. Det er gjennom de forslag utvalget kommer med i dette kapitlet at de fleste vesentlige problemstillinger som er beskrevet ellers i innstillingen skal løses, og det er også forslagene i dette kapitlet som vil ha størst konsekvenser for framtidens høyere utdanning i Norge. Vi vil her innledningsvis kommentere innstillingen og forslagene mer generelt, og deretter kommentere Norges musikkhøgskoles situasjon mer spesifikt.

Generelle kommentarer til kapittel 6

Det er grunn til å peke på det svært problematiske i at vitenskapelige høyskoler og kunsthøyskoler ikke er omtalt i kapitlene før kapittel 6. Dermed mangler en viktig del av norsk utdanning i den analysen som ligger til grunn for både beskrivelse og drøfting av problemstillinger og forslag til løsninger. Også i kapittel 6 presenteres og drøftes de ulike alternativene for framtidig struktur før situasjonen for de vitenskapelige høyskolene og kunsthøyskolene omsider omtales.

Det er beklagelig at ikke bare utvalgets hovedforslag, men også alle alternativer til framtidig struktur er basert på en grunnleggende idé om at store enheter er det eneste formålstjenlige. Vi viser her til våre kommentarer til kapitlene 3 og 4, som viser at det er grunn til å være kritisk til en slik ensidig fokusering på institusjonsstørrelse, og at dette ikke er i samsvar med den internasjonale utviklingen. Utvalget legger til grunn at 5000 studenter må være en minimumsstørrelse for en utdanningsinstitusjon, uten at dette er nærmere begrunnet, verken empirisk eller på annen måte. Situasjonen i Norge er at flere små institusjoner, i særdeleshet vitenskapelige høyskoler og noen mindre private høyskoler, er de mest konkurransedyktige med hensyn til både studentrekruttering, FoU-produksjon og internasjonalisering. Dette er imidlertid informasjon som ikke er gjengitt, verken i innstillingen eller i det datagrunnlag innstillingen henviser til. Det er også slik at de vitenskapelige høyskolene og kunsthøyskolene, selv om de er små institusjoner, hver for seg representerer noen av de største og mest spesialiserte fagmiljøer i norsk høyere utdanning. Det er altså ikke slik, som utvalget legger til grunn, at små institusjoner og små studiesteder er ensbetydende med små og sårbare fagmiljøer.

Utvalget har sterk tro på at fusjonering til store enheter skal kunne løse problemene i norsk utdanning. På hvilken måte dette skal løse problemene, er imidlertid uklart og lite omtalt, bortsett fra at utvalget mener at styrene for de nye, store institusjonene vil sørge for den nasjonale styringen som i dag mangler. NMH er, som tidligere nevnt, enig i mange av de problemstillinger utvalget beskriver. Det er behov for en vurdering av både nedleggelse av studiesteder/fag, sammenslåinger av enkelte av dagens institusjoner og innsats for å forebygge problemene med mange små og fragmenterte fagmiljøer. Dette vil nødvendigvis være svært krevende prosesser, men det er ikke noe som tyder på at prosessene vil bli mindre krevende ved å gå omveien om tvangsfusjonering av alle norske utdanningsinstitusjoner. Uansett vil det ikke være tilstrekkelig med en regional styring av dette. Her kreves en overordnet, nasjonal styring.

Det er planer om frivillige institusjonssammenslåinger flere steder i landet, uavhengig av Stjernø-utvalgets innstilling. Norges musikkhøgskole vil anbefale at slike prosesser stimuleres av overordnede myndigheter der det er gode faglige begrunnelser for det. Slik stimulering bør kombineres med klare krav til kvalitet i utdanning og forskning. Slike kvalitetskrav må gjerne omfatte både søkertilgang, størrelse på fagmiljøer, formelle kvalifikasjoner i fagpersonalet, FoU-produksjon, studiepoengproduksjon, evne til samarbeid med arbeidsliv og eksterne partnere, internasjonalisering, omstillingsevne osv.. På mange vis ligner denne anbefalingen den *prosess- og differensieringsmodellen* som beskrives av Stjernøutvalget. Imidlertid bygger også denne modellen på en forutsetning om store institusjoner med minst 5000 studenter. Dette er etter NMHs vurdering et dårlig begrunnet og lite formålstjenlig krav, som det er vanskelig å finne internasjonale paralleller til. Det bør snarere tilstrebes en differensiert institusjonsstruktur med en kombinasjon av store og små institusjoner, med ulike mål og profiler. Nettverksbygging og samarbeid må være sentralt, men det er samtidig en avsporing å avgrense dette til det nasjonale. For mange institusjoner, Norges musikkhøgskole inkludert, er det først og fremst nødvendig å satse på internasjonale nettverk og internasjonalt samarbeid. Å bruke

tid og ressurser på påtvungne nasjonale samarbeidskonstellasjoner vil være hemmende for utviklingen av kvalitet og internasjonal konkurranseevne.

Utvalget peker i kapittel 6.7 om *vitenskapelige og estetiske høyskoler* på at det kan være aktuelt at både de estetiske høyskolene (og for så vidt de vitenskapelige høyskolene), fortsetter som selvstendige institusjoner, men utvalget konkluderer likevel med at dette alternativet er lite aktuelt, og anbefaler at *kunsthøyskolene som de vitenskapelige høyskolene bør omfattes av en prosess som leder fram til større institusjoner*. Hva utvalget begrunner sin konklusjon med er lite klart, bortsett fra den overordnede tanken om at store institusjoner er det som sikrer kvalitet. I debatten etter at utvalgets innstilling ble lagt fram, har flere av medlemmene² pekt på alternativet med at disse institusjonene kan fortsette som egne institusjoner som noe mer realistisk enn det som framgår av innstillingen. NMH slutter seg for øvrig til utvalgsmedlem Marianne Hargs merknad til dette kapitlet

Innstillingen drøfter begrepet *vitenskapelig høyskole* og konkluderer med at det ikke er hensiktsmessig med en egen lovfestet institusjonskategori for et fåtall vitenskapelige høyskoler eller spesialuniversiteter. Hva det uhenktsmessige består i, sies det ikke noen nærmere om, bortsett fra en henvisning til at det internasjonalt er vanskelig å finne paralleller til en fortsatt lovfestet egen kategori. Etter NMHs erfaring finnes det paralleller i en rekke land, og det er uansett vanskelig å se hva som er det problematiske i fortsatt bruk av en slik institusjonskategori i Norge. Vi viser i denne sammenheng til brev av 22.06.07 fra rektorene ved de vitenskapelige høyskolene om endring fra betegnelsen vitenskapelig høyskole til spesialuniversitet. Imidlertid vil vi også peke på at det kan være like hensiktsmessig å definere dagens vitenskapelige høyskoler som universiteter, siden de alle fyller kriterierene utvalget foreslår for å kunne bli akkreditert som universitet i framtida, bortsett fra kravet til 5000 studenter. Å tilhøre en institusjonskategori som universitet, trenger ikke å innebære at ordet universitet skal inngå i institusjonsnavnet.

Om Norges musikkhøgskole og de ulike alternativene til framtidig struktur

De aktuelle fusjonsmuligheter for Norges musikkhøgskole synes etter Stjernø-utvalgets innstilling å være enten en innlemming i Universitetet i Oslo, en fusjon inn i et nytt Universitetet i Øst-Norge, eller en fusjon med Kunsthøgskolen i Oslo og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo til et nytt kunstuniversitet. Vi vil i det følgende kommentere disse alternativene.

En innlemming i Universitetet i Oslo vil utelukkende være en administrativ, organisatorisk sammenkobling. UiO har ikke noe annet fagmiljø som er preget av kunstneriske arbeidsformer, verken som studie- eller som FoU-aktivitet. Hvis NMH i en slik konstellasjon skal klare å opprettholde sin internasjonale status og sitt samarbeidsnettverk, vil det kreve at NMH får en svært fri stilling. UiO har riktignok et musikkvitenskapelig institutt, men dette har, både i studievirksomhet og FoU, en innretning mot musikk som vitenskapsfag. Det er allerede etablert samarbeid mellom det musikkvitenskapelige instituttet og NMH som gjør det mulig for studenter ved begge institusjoner å ta enkelte emner ved den annen institusjon. Dette samarbeidet fungerer godt i dag, og det vil ikke være aktuelt med sterkere integrasjon mellom studieløpene selv om NMH skulle bli innlemmet i UiO. For den viktigste og mest omfattende delen av NMHs FoU-arbeid, det kunstneriske arbeidet, vil UiO ikke ha noe å tilby. En innlemming av NMH i UiO

² Peter Arbo og Peter Maassen i Aftenposten 15. februar 2008

vil derfor ikke gi faglige gevinster, verken når det gjelder studier eller FoU. Heller ikke når det gjelder administrative funksjoner vil det være vesentlige gevinster. NMH vil kunne nyte godt av fellesfunksjoner på overordnet nivå og spisskompetanse innen enkeltområder, men det er samtidig grunn til å regne med at det vil bli behov for flere administrative stillinger for å dekke funksjoner knyttet til integrasjon og kommunikasjon med resten av universitetssystemet, jf. den sterke veksten i administrative stillinger etter høgskolereformen i 1994.

En fusjon inn i et nytt østnorsk universitet vil bære preg av de samme problemstillinger som for Universitetet i Oslo, men vil i enda sterkere grad oppleves som problematisk på grunn av den store geografiske spredningen og svært forskjelligartede fagmiljøer og studier

Det tredje fusjonsalternativet er en fusjon mellom NMH, Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO) og Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo (AHO). Det kan være naturlig å tenke at kunstfagene har et nært slektskap. Imidlertid er ikke slektskapet mellom de ulike kunstfagene spesielt sterkt. Slektskapet handler først og fremst om at kunstfagene i fellesskap skiller seg fra vitenskapsfagene, ved at de benytter kunstneriske og ikke vitenskapelige arbeidsformer. Men forskjellene i mål og arbeidsformer for for eksempel en oboist og en keramiker eller industridesigner er svært store. Utvalget sier da også selv (i kap. 6.7) at for kunsthøgskolene (inkludert musikk) er de faglige gevinstene av sammenslåinger mindre opplagte.

Erfaringer fra utlandet, der man enkelte steder har slått sammen flere kunstutdanninger til et stort kunstuniversitet, er at man ikke får de synergieffekter man hadde sett for seg på forhånd. De ulike utdanningene og fagmiljøene er så forskjellige at de lever videre side om side, bare med et større administrativt apparat på toppen. Et eksempel i så måte er Universität der Kunste i Berlin, en institusjon som Norge musikkhøgskole har et godt samarbeid med innen musikkutdanning. Vi tror på samme måte at et kunstuniversitet i Oslo vil bli en tungdrevet konstruksjon, uten vesentlige faglige synergieffekter.

Norges musikkhøgskole har etablert samarbeid med enkelte fagmiljøer i KHiO. Dette er samarbeid som fungerer utmerket på tvers av institusjonsgrensene, og vi ser ikke at en fusjon vil gi noen nye muligheter som ikke finnes i dag. Det er også grunn til å vise til at NMH, KHiO og Kunsthøgskolen i Bergen har etablert Stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid som et fellesprosjekt for all höyere kunstutdanning i Norge. Dette er nok et eksempel på at fruktbart samarbeid er mulig på tvers av institusjonsgrensene.

Det er også grunn til å nevne at både NMH, KHiO og AHO holder til i nye, kostbare spesialbygg med relativt stor geografisk avstand. NMH tok i bruk sitt nye tilbygg så sent som i 2007. Det vil i overskuelig framtid derfor ikke våre aktuelt med noen samlokalisering av institusjonene. En eventuell fusjon mellom NMH og KHiO, og eventuelt AHO, vil först og fremst våre et byrakrattisk grep, uten verken faglige eller økonomiske/administrative gevinster.

Vi vil tillate oss å mene at Norges musikkhøgskole i dag er en av de norske utdanningsinstitusjoner som leverer på det internasjonale nivå som er en av de vesentlige målsetninger i Stjerno-utvalgets mandat. Vi mener at Norges musikkhøgskoles status som en selvstendig, vitenskapelig hoysskole har vårt helt avgjorende for å oppnå disse resultatene. Til sammenligning er alle de andre statlige utvevende musikkutdanningene i Norge fusjonert inn i store institusjoner

som, i alle fall for de flestes vedkommende, tilfredsstillende kriteriene Stjernø-utvalget setter for framtidens utdanningsinstitusjoner. Disse musikkutdanningsinstitusjonene var svært små som selvstendige institusjoner, også i sammenligning med NMH, og fusjonene i 1994 kan derfor forsvares av mange grunner. Imidlertid er det grunn til å legge merke til at de faglige gevinstene for musikkutdanningene i de fusjonerte institusjonene har vært sparsomme, og fagmiljøene er fortsatt like små. Ved NTNU finnes nå både musikk, arkitektur og billedkunst innen samme institusjon, uten at det i seg selv har gitt økt samarbeid eller vesentlige faglige gevinster.

I tillegg vil vi peke på at NMH har hatt en sentral rolle i utviklingen av musikk- og kunstutdanning i Norge de siste 35 år, og gjennom det bidratt til at slik utdanning i dag er svært godt integrert i utdanningssystemet for øvrig. Dette er ikke tilfelle i mange andre land. Vi tror denne utviklingen har sammenheng med at NMH og etter hvert de to kunsthøgskolene har vært selvstendige institusjoner med egen stemme i direkte kommunikasjon med departementet og utdanningssamfunnet for øvrig. En framtidig ordning der alle kunstfaglige utdanningsmiljøer inngår i større institusjoner, vil medføre at det kunstfaglige perspektivet blir borte fra den nasjonale utdanningsdebatten.

Kap. 7 Styring og ledelse i universitets- og høyskolesektoren

Norges musikkhøgskole viser til at det så sent som i forbindelse med universitets- og høyskoleloven av 2005 var en grunnleggende og omfattende debatt om styring og ledelse i universitets- og høyskolesektoren. Denne prosessen resulterte i gjeldende lov, som gir rom for alternative modeller for ledelse og styring. Norges musikkhøgskole mener disse alternativene gir et godt grunnlag for at den enkelte institusjon kan velge en hensiktsmessig modell, tilpasset institusjonens egenart, og det bør ikke gjennomføres nye reformer på dette området nå.

Kap. 8 Kriterier for akkreditering som universitet

Norges musikkhøgskole er enig i utvalgets påpekning av at den prosessen som ble igangsatt etter Mjøs-utvalget dessverre er irreversibel, og at dagens system for "opprykk" i institusjonshierarkiet innebærer negative konsekvenser. NMH støtter utvalgets forslag om å slippe universitetsbetegnelsen fri og å fjerne dagens krav om rett til tildeling av minst fire doktorgrader. Imidlertid kan NMH ikke støtte kravet om at et universitet må ha minst 5000 studenter. Det finnes ikke noen god begrunnelse for et slikt krav, og internasjonalt brukes universitetsbetegnelsen på vesentlig mindre institusjoner. Dersom universitetsbetegnelsen skal slippes fri, er det rimelig å kategorisere også dagens vitenskapelige høyskoler som universiteter, selv om det ikke nødvendigvis bør være slik at det å tilhøre kategorien universitet skal forplikte til å bruke *universitet* i institusjonsbetegnelsen.

Dersom universitetsbegrepet blir mindre "eksklusivt" enn i dag, bør det vurderes om det skal innføres en differensiering av ulike universiteters fullmakter. NMH har samme fullmakter som dagens universiteter innenfor sitt fagområde og forutsetter at dette videreføres. Vi ser imidlertid at det ikke er gitt at alle institusjoner som tilfredsstillende det nye kriteriet for å kunne bruke universitetsbetegnelsen, skal ha samme fullmakter på alle områder.

Vi viser for øvrig til vår omtale av institusjonskategoriene i kommentaren til kapittel 6.

Kap. 9 En styrket forskerutdanning

Norges musikkhøgskole er enig i utvalgets forslag når det gjelder forskerutdanning. Norges musikkhøgskole tilfredsstillende allerede i dag det minimumsantall for doktorgradsstipendiater som utvalget foreslår. I tillegg har vi stipendiatene i det kunstneriske stipendprogrammet, som deltar i en nasjonal "forskerskole" som utvalget framholder som et eksempel på vellykket samarbeid. For doktorgradsprogrammene er det allerede etablert internasjonalt samarbeid innenfor musikkterapi, mens et tilsvarende internasjonalt samarbeid er under etablering innenfor musikkpedagogikk. Det er et viktig poeng at det for NMH ofte vil være mer hensiktsmessig og faglig utviklende å samarbeide med internasjonale enn med nasjonale fagmiljøer, også når det gjelder forskerskoler.

Kap. 10 Finansieringssystemet for universiteter og høyskoler

Norges musikkhøgskole er enig i hovedtrekkene i utvalgets forslag når det gjelder finansieringssystemet. Det er likevel grunn til å peke på problemstillingene rundt finansiering av kunstnerisk utviklingsarbeid, jf. Jørgensensutvalgets innstilling *Med vekt på kunst*.

- Det må opprettes et nasjonalt program for finansiering av kunstnerisk utviklingsarbeid, på linje med Forskningsrådets finansiering av vitenskapelig forskning. Dette er helt nødvendig for å likestille ulike fagområders mulighet for finansiering av utvikling av ny kompetanse.
- Det må gis uttelling i resultatbasert finansiering av FoU for kandidater i stipendprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid.
- Konklusjonene i Jørgensensutvalgets innstilling om at kunstnerisk utviklingsarbeid ikke skal inngå som grunnlag for resultatbasert finansiering av FoU-arbeid, må følges opp.

Kap. 11 Små studiesteder

Kapittel 11 om små studiesteder gjelder i hovedsak studiesteder ved de statlige høyskolene, og er i utgangspunktet ikke relevant for Norges musikkhøgskole. Imidlertid preges dette kapitlet av noen litt for lettvinde koblinger mellom størrelse på studiested og kvalitet, basert på et utilstrekkelig datagrunnlag. I kapittel 11.3 presenterer utvalget sin analyse som konkluderer i sju strekpunkter på side 118. Her sies ganske entydig at små studiesteder har lav kvalitet på både utdanning og forskning, og at dette skyldes at de er små. Imidlertid har de problemene som beskrives, sannsynligvis mer å gjøre med andre forhold, for eksempel geografiske. Dette gjelder utkant-studiesteder med lav studentsøkning og liten konkurranse om tilsetning i faglige stillinger. Dette gir nødvendigvis både lav studiepoengproduksjon, lav FoU-produksjon, og spredning på stadig nye varianter av utdanningsprogrammer i et forsøk på å opprettholde studenttallet og finansieringen.

Kap. 12 Dimensjonering, arbeidsdeling og ansvar for små og utsatte fag

Utvalget peker i dette kapitlet på en del forhold som er vesentlige for debatten om dimensjonering og nasjonal styring av kapasiteten for ulike utdanninger og ved ulike institusjoner. Særlig viktig er spørsmålet om nasjonal styring og avveiningen mellom det lenge rådende politiske ønsket om en sterkt regionalisert utdanningssektor og søkernes preferanser for utdanningsinstitusjoner i sentrale strøk. Utvalget legger opp

til en strategi der det i første rekke er et samarbeid mellom institusjoner som skal sikre en fornuftig arbeidsdeling. Norges musikkhøgskole kan for så vidt støtte en slik strategi som utgangspunkt for en prosessorientert utvikling, men mener utviklingen så langt har vist at denne strategien ikke fører fram. Det vil fortsatt være et konkurranseforhold mellom institusjonene, og det er nødvendig at departementet råder over styringsinstrumenter som sikrer en fornuftig nasjonal utvikling av dimensjonering og arbeidsdeling.

Kap. 13 Universitet på internasjonalt nivå?

Norges musikkhøgskole støtter utvalgets forslag i dette kapitlet, og oppfatter det slik at det skal satses på utvikling av internasjonalt konkurransedyktige fagmiljøer gjennom økonomiske insentiver. Samtidig er vi noe overrasket over at et kapittel med denne overskriften utelukkende handler om forskning. Selv om forskningen er sentral, er også formidlingskvalitet, undervisningskvalitet og kvaliteten på utdannede kandidater vesentlig for den internasjonale konkurransen. Selv om god forskning er nødvendig for gode studier, er det ikke nødvendigvis slik at god forskning fører til god kvalitet på andre områder. Utvalgets forslag om etablering av sentre for fremragende undervisning, jf. kap 15, er svært viktig i denne sammenheng.

For Norges musikkhøgskole er det i denne sammenheng også nødvendig å peke på situasjonen for det kunstneriske utviklingsarbeidet. Kunstnerisk utviklingsarbeid er likestilt med forskning i universitets- og høyskoleloven, og god kvalitet på kunstnerisk utviklingsarbeid er også helt nødvendig for gode kunstutdanninger. På samme måte som det må etableres et program for kunstnerisk utviklingsarbeid, jf omtalen av kap. 10, ber vi om at det opprettes en parallell til ordningen med sentre for fremragende forskning for kunstnerisk arbeid innenfor kunstutdanningsinstitusjonene.

Kap. 14 Styrking av profesjonsutdanningene i høyskolene

Norges musikkhøgskole støtter i all hovedsak utvalgets forslag i dette kapitlet, men vil understreke viktigheten av nasjonale standarder for eksempel lærerutdanning, selv om de nasjonale rammeplaner skulle forsvinne.

Kap. 15 Sentre for fremragende undervisning

Norges musikkhøgskole støtter utvalgets forslag om etablering av en ordning med sentre for fremragende undervisning.

Kap. 16 Universitetenes og høyskolenes regionale betydning

Norges musikkhøgskole støtter utvalgets forslag i dette kapitlet.

NMH finner imidlertid grunn til å peke på at det er noen innebygde motsetninger mellom et ønske om sterk regionalisering av utdanningen, som har vært førende for norsk utdanningspolitikk de siste 40 år, og satsing på kvalitet og internasjonal konkurranseevne. Utvalget berører problemstillingen indirekte flere steder, ved å peke på bl.a. hvordan søkningen til høyere utdanning fordeler seg (*det urbane trekker*) i kap. 4.5.3, hvordan små, geografisk spredte studiesteder sliter med rekruttering av studenter og fagpersonale, problematikken med små fagmiljøer osv. Utvalget lar likevel være å ta problematikken opp til reell vurdering, men synes å ha

en tro på at de problemer regionaliseringen skaper, skal ryddes opp i av styrene på nye, store institusjoner.

For Norges musikkhøgskole vil vi eksemplifisere denne problemstillingen med situasjonen for den utøvende og skapende musikkutdanningen. I tillegg til Norges musikkhøgskole, finnes slik utdanning ved fem statlige og en privat institusjon. Utenom NMH er alle disse fagmiljøene svært små, med få studenter, og karakteristisk for de fem statlige er at de er resultat av statlig overtakelse av private etableringer. Hvis noen skulle planlagt etablering av høyere utdanning i utøvende og skapende musikk i Norge, ville man aldri fordelt innsatsen på 7 studiesteder. Selv om Norges musikkhøgskole er den desidert største av disse utdanningsmiljøene, og den eneste som over et bredt musikkfaglig spekter leverer resultater som kan konkurrere internasjonalt, er også Norges musikkhøgskole for liten i internasjonal sammenheng. Samtidig har all vekst i musikkutdanningen etter etableringen av Norges musikkhøgskole i 1973 skjedd regionalt. Norges musikkhøgskole har gjennom mange år bedt om en økning i studenttallet, opp mot 600 studenter, som regnes som en minimumsstørrelse internasjonalt. I en vurdering av hva som skal til for å sikre norsk utdanning på et internasjonalt nivå, må det gjøres en avveining mellom ønsket om sterk regionalisering og internasjonalt konkurransedyktige fagmiljøer.

Kap. 17 Internasjonalisering i høyere utdanning

Norges musikkhøgskole støtter utvalgets forslag vedr. internasjonalisering. NMH vil særlig understreke behovet for at økonomiske ordninger som skal fremme internasjonalisering må ha et omfang som står i et mer rimelig forhold til merkostnadene ved slikt arbeid enn slik situasjonen er i dag. Det er også viktig at det blir fokusert på hele bredden i internasjonaliseringsarbeidet.

Kap. 18 Etniske minoriteters deltakelse i høyere utdanning

Norges musikkhøgskole støtter intensjonene bak utvalgets forslag i dette kapitlet. Det er likevel nødvendig å peke på at for en spesialisert institusjon som NMH, som i hovedsak er konsentrert om europeisk og afro-amerikansk kulturtradisjon med sterk vekt på håndverksmessig kvalitet, vil det være svært krevende, om ikke umulig, fullt ut å leve opp til intensjonene. Slik utvalgets forslag er utformet, passer det godt for store institusjoner med stor fagbredde, men det kan ikke være meningen at hvert enkeltfagmiljø skal leve opp til alle gode intensjoner.

Kap. 19 Situasjonen for funksjonshemmede i høyere utdanning

Norges musikkhøgskole støtter utvalgets forslag i dette kapitlet.

Kap. 20 Likestilling

Norges musikkhøgskole støtter utvalgets forslag i dette kapitlet.

Kap. 21 En mer kunnskapsbasert utdannings- og forskningspolitikk

Norges musikkhøgskole støtter utvalgets forslag i dette kapitlet. Satsing på forskning om høyere utdanning er et svært viktig tiltak.

Kap. 22 Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget har beregnet at hovedgrepet som foreslås, en omfattende strukturendring, vil ha en omstillingskostnad over fire til fem år, men legger til grunn at de nye, store institusjonene deretter skal kunne drive videre innenfor dagens budsjetttrammer. Både høgskolereformen i 1994 og den store sykehusreformen har vist at slike fusjoner medfører en betydelig oppbygging av det administrative apparatet. Det er neppe grunn til å tro at det vil stille seg annerledes ved de fusjoner utvalget foreslår. Dette vil måtte finansieres på permanent basis, enten ved økte bevilgninger eller ved en tilsvarende nedbygging av faglige stillinger.

Kap. 23 Særuttalelse fra utvalgsmedlem Marianne Harg

Marianne Harg har tatt dissens på vesentlige punkter i utvalgets forslag. Norges musikkhøgskole slutter seg i det alt vesentlige til Marianne Hargs synspunkter og forslag.

Eirik Birkeland
rektor

Ingeborg Hårsten
direktør